

María Dueñas

Sira

Traducere din limba spaniolă
și note de Ileana Scipione

POLIROM
2023

Cuprins

PARTEA ÎNTÂI. PALESTINA	7
PARTEA A DOUA. MAREA BRITANIE	121
PARTEA A TREIA. SPANIA	233
PARTEA a PATRA. MAROC	425
Epilog.....	547
Nota autoarei.....	555

Pe măsură ce mașina înainta, vedeam clar apusul celui de-al Treilea Reich când mă uitam la conace, vile și mici palate. Lăsasem în urmă, ca pe-o coajă goală, Banca Germană Transatlantică. Ceva mai încolo, la numărul 18, sediul Gestapoului era închis ermetic cu lanțuri groase care se încrucișau cu ciocănelele de bătut în poartă. Pe trotuarul din față, birourile Sofindus, cândva elegante, aveau acum obloanele zăvorâte, iar anexa clădirii Deutsche Schule, de pe colțul cu strada Zurbarán, își închisese poarta zăbreliată cu un lacăt gros. Lângă impunătoarea construcție ce adăpostise înainte Institutul German de Cultură, pe colțul cu Paseo del Cisne – rebotezat în onoarea lui Eduardo Dato –, se observa că grădina din față era năpădită de buruieni. Alături de scuarul cu monumentul lui Castelar, rugina începea să-și înfigă dinții în grilajul din fier forjat al Oficiului de Presă German.

Deși nu reușisem să le văd pe drum, mi-am închipuit că degradarea cuprinsese și restul clădirilor, mereu luxoase și bine situate, în care se desfășurase viața de zi cu zi a naziștilor din Spania; pe unele dintre ele le frecventasem ca invitată la evenimente și recepții. Reședința ambasadorului din strada Hermanos Bécquer sau animatul club social de lângă biserica San Fermín de los Navarros. Sediul partidului nazist chiar în față, la colțul cu Zurbano. Biroul de Turism de pe strada Alcalá. Camera de Comerț Germană de pe strada Claudio Coello. Agenția de presă Transocean de la numărul o sută și ceva de pe Serrano. Toate proprietățile astea și multe altele, răspândite prin toată Spania, erau acum controlate de Aliți și în negocieri cu Guvernul lui Franco; ambele părți jucau dur ca să vadă cine va reuși să obțină felia cea mai bună.

Mașina și-a continuat drumul până la Clubul de Presă, un loc pe care nu-l știam și unde mi se oferise găzduire. Am trecut și prin fața reședinței lui Sir Samuel Hoare, fostul ambasador britanic; m-am întrebat de la care dintre ferestrele lui larg deschise văzuse trecând cortegiul funerar al omologului său, Hans Adolf von Moltke, mort la Madrid la trei luni după ce-și

preluase funcția de șef al legației germane. Dinăuntru al casei sale, dar la vedere, îmbrăcat într-un frac auster, Sir Sam își scosese jobenul la trecerea sicriului și-și plecase solemn capul în semn de doliu: etichetă diplomatică impecabilă cu dușmanul, chiar în toiul războiului.

Ceva mai încolo, în apropiere de Altos del Hipódromo, mașina a virat la dreapta, am luat-o pe îngusta stradă Pinar și ne-am oprit în fața numărului 5, la ușa unei clădiri care oscila între o vilă mare și un palat mic. Șoferul a anunțat: am ajuns, doamnă. După ce am coborât, mi s-a strâns inima când am privit intrarea. Cunoșteam locul, fusesem acolo de cel puțin două ori. Și nu, pe-atunci nu era sediul a nimic care să semene cu un club de presă. Nici pe departe.

Îndată ce-am intrat, mi-am dat seama că încă mirosea a vopsea proaspătă. În salonul din aripa dreaptă, unde fosta mea clientă Helga Henke își expusese cândva picturile ei florale mediocre, am văzut câteva fotolii grupate în jurul unui aparat mare de radio. Sub scară, acolo unde înainte atârnav într-o armonie cordială portretele lui Hitler și Franco, era expusă o pictură mare în ulei cu o scenă de vânătoare. Mi-a ieșit în întâmpinare o doamnă în vârstă, îmbrăcată cu o corectitudine austeră, o ținută între guvernantă și menajeră. Și-a spus numele, Cortés; mi-a urat bun-venit și s-a pregătit să-mi arate spațiile comune: biblioteca și sala de lectură, cabinele telefonice, sufrageria cu ferestre care dădeau în grădina din spate și o încăpere alăturată cu o mică tejghea și o varietate de sticle cu băuturi.

Totul fusese rearanjat, dar încăperile erau exact ca pe vremea când Serrano Suñer, în sălbatica-i fervoare filogermană din perioada imediat următoare Războiului Civil, hotărâse să-i închirieze imobilul baronului del Sacro Lirio, ca să înființeze acolo noua Asociație Hispano-Germană. Ca s-o dea în folosință, comandaseră mobile și echipamente, instalaseră o bibliotecă vastă cu cărți în germană sau despre Germania și extinseseră bucătăria, instalând electrocasnice moderne, datorite de întreprinderi germane; una dintre ele donase chiar un serviciu de

veselă complet, împodobit cu svastica, jugul și săgețile¹, reunite. În cursul conflagrației mondiale, se ținuseră aici conferințe și concerte care debordau de patriotism, expoziții și discursuri întru gloria celui de-al Treilea Reich și despre armonioasele lui legături cu Spania.

Acum, la doi ani de la dezastrul nazist, din toți acei conferențieri, artiști și invitați nu mai rămăseseră nici umbrele. După ce dăduseră față încăperilor și înlăturaseră cu grijă tot ce mirosea a nazism, în ajunul primei vizite oficiale a unei personalități străine de Spania lui Franco, transformaseră din mers instituția aceea culturală într-un club select pentru primirea jurnaliștilor din afară. Mi-am adus aminte de acel Press Centre instalat de englezii din Mandat la Ierusalim pentru confortul reporterilor internaționali, barul unde băusem primul aperitiv cu Fran Nash, când aflasem că ea și Nick Soutter sunt prieteni. Să-i mulțumești pe profesioniștii din presă părea a fi un demers ambițios care trecea dincolo de frontiere.

Rigida doamnă Cortés a încheiat prezentarea încăperilor de la parter, dar încă nu văzusem nici urmă de rezident. A întins atunci mâna spre scară.

— Dați-mi voie să vă conduc până la dormitorul dumneavoastră: aici vom găzdui doar doamne jurnaliste. Domnii au fost instalați în hoteluri, deși aici va fi locul de întâlnire al tuturor.

Cineva avusese grijă să-mi urce bagajul; când am intrat, l-am văzut așezat lângă peretele din fund. Mobila era contemporană, aproape modernă. Birou cu scaun, fotoliu tapițat lângă fereastră, dulap în perete, baie micuță și un pat mare de-o persoană cu un crucifix deasupra. Pe noptieră, am găsit un *bouquet* de flori albe și o carte de vizită. Diego Tovar, directorul Oficiului de Informare Diplomatică, îi ura Liviei Nash, reporteră BBC, bun-venit în Spania. Alături, programul zilei următoare. Eram convocați la zece dimineața în sala de ședințe pentru a primi informațiile corespunzătoare primei zile.

1. Jugul și săgețile erau însemnele Falangei spaniole (partid politic spaniol de ideologie fascistă).

Am auzit din spatele meu vocea administratoarei.

— Cina se va servi începând cu ora opt și jumătate.

Fără a mai adăuga ceva, a închis ușa încet și m-a lăsat singură. M-am uitat la ceas: șapte și douăzeci. Am ezitat câteva clipe, sufletul mă îndemna s-o iau la goană pe scări în jos, să mă închid într-o cabină telefonică și să-l sun pe tata. Voiam să aflu cum ajunsese fiul meu și cum reacționa la absența mea. Dar m-am abținut: nu, de la Clubul de Presă n-am să sun pe nimeni. Ca să-mi scot grija asta din minte, am început să-mi desfac bagajul.

Când am coborât, o oră și un sfert mai târziu, în sufragerie erau ocupate doar două mese. La una se așezase o doamnă mai în vârstă, cu trup îndesat, păr scurt și ochelari cu lentile groase, care-i atârnavă la gât de un lănișor din argint. Într-o mână ținea o revistă pe care o citea, iar în cealaltă o furculiță; nici n-a ridicat bine capul, că am și salutat în van. Firește, n-avea nici cel mai mic interes să mă cunoască; cu atât mai puțin să mă invite să-i țin companie. La cealaltă masă, cu spatele la intrare și privind spre grădină, era a doua femeie, căreia n-am reușit să-i văd fața. Părea slabă și am presupus că era tânără, după culoarea naturală a părului castaniu, nu prea bine aranjat. Și ea mi-a ignorat salutul, de parcă nici nu m-ar fi auzit. Ținând cont de indiferența amândurora, am ales să mă așez singură într-un colț.

M-a servit un chelner tăcut, cu o tunică albă scurtă, încheiată până în gât. Tocmai îmi terminam aperitivele când tânăra s-a ridicat și a spus noapte bună în engleză americană, fără să ne privească. *Good night, sweet pie*, a răspuns femeia cu ochelarii atârnați de lănișor, în aceeași limbă, cu același accent și fără să-și ia ochii de la ce citea. Tocmai îmi aduseseră merlucii pane cu maioneză, când și ea a zis la revedere la fel de laconic.

În comparație cu austeritatea din casa soacrei mele, felurile de mâncare ar fi trebuit să mi se pară savuroase. Dar le-am lăsat pe jumătate neterminate. Niciodată nu-mi trecuse prin minte că aveam să le duc dorul casei din The Boltons, Londrei și chiar Oliviei. Dar simțeam lipsa apropierii, încrederii și tăriei pe

care le emanau ea și compatrioții ei; pentru că luptau toți ca unul pentru reconstruirea țării lor, austeri, curajoși și admirabil de stoici; înfruntau strâns uniți necazurile și suportau sacrificiile printr-un efort comun. Spania, în schimb, biata mea patrie, începea propria reconstrucție divizată de o fisură sinistră.

După ce am refuzat bolul cu budincă de la desert, am ieșit în grădină și m-am așezat pe unul dintre scaunele albe din fier forjat; aici, departe de centrul Madridului și de zarva sa, n-auzeam decât greieri și cicade. Nu se întunecase încă de tot, mirosea a iasomie, temperatura era foarte plăcută: toate ingredientele unei nopți perfecte. Totuși, iată-mă cufundată într-o solitudine profundă ca o prăpastie, despărțită de fiul meu, ignorată de americancele înfumurate, întrebându-mă pentru a mia oară de ce făcusem o nouă promisiune absurdă.

Închisă în camera mea, ca să-mi alung fantasmele, am scos unul dintre dosarele pe care la un moment dat mi le dăduse Kavannagh și am început să recapitulez informații pe care le știam deja pe de rost. Pe lângă prima-doamnă argentiniană, protagonistă a voiajului, insistaseră să-i cercetez și pe însoțitorii ei cât se putea de bine; eu trebuia să decid care erau utili și care nu, să separ grâul de neghină.

Lillian Lagomarsino de Guardo, am citit din nou. Treizeci și cinci de ani. Sora unuia dintre principalii oameni de afaceri argentinieni și secretar al Industriilor, Rolando Lagomarsino, și soția lui Ricardo Guardo, președintele Camerei Deputaților. Mamă a patru copii, însoțitoare personală, consilieră pentru probleme de protocol și etichetă. Juan Duarte, frate, treizeci și trei de ani, burlac, secretar particular al președintelui, fost comisvoiajor de săpunuri, iubitor de distracții. Alberto Dodero, șaizeci și unu de ani, căsătorit și divorțat de două ori, influent om de afaceri în sectorul naval, coordonator al suitei și sponsorul celei mai mari părți a voiajului. Julio Alcaraz, căsătorit, cincizeci și ceva de ani, coafor. Asunta Fernández, vârstă și stare civilă irelevante, croitoreasă de încredere, angajată a casei de haute couture Henriette. Juanita Palmou, vârstă și stare civilă irelevante, croitoreasă de încredere, angajată a casei Paula Naletoff.

Mai erau și alte nume și funcții: aghiotanți militari, un medic, un fotograf, chiar și un preot și trei jurnaliști, pe care era mai convenabil să-i evit. Unul dintre ei era scenaristul de teatru radiofonic Francisco Muñoz Azpiri, trimis să redacteze discursurile; altul, un tânăr fotograf, Emilio Abras, care trebuia să înregistreze toate imaginile primei-doamne, și, în sfârșit, un oarecare Valentín Thiebaut, cronicar al ziarului *Democracia*, care conta și pe aprobarea Secretariatului de Informații al Președinției. Prin profesia lor, îmi puteau probabil îngreuna munca; mai bine să-i las deoparte. Cel mai mult mă interesau cei dinaintea: doamna din lumea bună, fratele dezmațat, bărbatul în vârstă bogat și petrecăreț, coaforul și cele două croitorese eficiente, cum fusesem și eu. Pe toți aceia trebuia să-m încerc să-i abordez într-un fel sau altul. Cum urma s-o fac și cu ce rezultate, habar n-aveam.

Pradă insomniei, am privit iar deșteptătorul. Acele cu vârfuri fluorescente arătau patru fără cinci. Am strâns din pleoape și m-am răsucit pentru a mia oară în pat.

37

Am ajuns doar cu câteva momente înainte de întrunire, cât să pot bea o cafea. Spre deosebire de seara trecută, sufrageria era plină, în principal cu bărbați; în aer pluteau glasuri, schimburi de saluturi și fum gros de tutun. Prefăcându-mă sigură pe mine, m-am îndreptat către singura masă care rămăsese liberă. Nici nu fusesem servită bine, că sufrageria începuse să se golească, dar nu m-am grăbit. Preferam să aștept, să observ, să văd cum se comportă viitorii mei colegi. Așa că am fost printre ultimii care au intrat în salonul vecin. În față se afla cineva pregătit să ia cuvântul.

Aveam la mine unul dintre caietele legate în piele și acel *biro* cumpărat la Ierusalim. Mă îmbrăcasem cu un taior din